

Türkmen Bilgesi
Mahtumkulu Fıraki'nin
Eserleri Dünya Dillerinde
(Türkmen Akyldary
Magtymguly Pyragynyň
Eserleri Dünýä Dillerinde)

Maral Kuliýewa*

364

Biz bu makalemizde XVIII. yüzyılda yaşamayan Türkmen bilgesi Mahtumkulu'nun eserlerinin dünya halklarının dillerine aktarılmasıyla ilgili bilgileri bir araya getirmeyi ve okurları bilgilendirmeyi amaçladık.

Bilindiği gibi Türkmen şairi Mahtumkulu Fıraki'nin eserlerinin dünya dillerinde tanıtımının kendine özgü bir tarihi bulunmaktadır. Bunu yakından öğrenmek ilgi çekici ve önemli konulardan biridir. Bundan dolayı makalede Türkmen bilgesi Mahtumkulu'nun şu ana kadar dünya dillerinde yapılan çalışmalarını ele aldık.

Makalemize ek olarak kardeş ülke Türkiye devletinde şairle ilgili yapılan bilimsel çalışmaların, savunulan tezlerin ve yazılan makalelerin listesini vermeye çalıştık. Bu işe gelecekte her bir devlette Türkmen bilgesi Mahtumkulu ile ilgili çalışmaların hesaba

alınmasına, kaydedilmesine ve öğrenilmesine örnek olacaktır.

Gündogar edebiyatynda Nyzamy, Ferdöwsi, Rummy, Jamy, Yunus Emre, Saady, Nowaýy ýaly onlarça söz ussatlarynyň hersi öz döredijilik ýoly bilen tapawutlanýar. Türkmen halkynyň beýik şahyry Magtymguly Pyragy Gündogar akyldarlarynyň hatarynda durýar. Magtymguly Pyragynyň dünýä akyldarlarynyň hatarynda durmagy şahyryň beýik mertebesini, umumynsanýet gymmatlyklaryna goşan goşandyny alamatlandyrmak bilen, külli türkmen halkynyň hem dünýä möçberinde aýratyn ornunyň, özboluşly, gadymy milli medeniýetiniň, köp asyryk maňyzly-maýaly edebiyatynyň, sözünüň, sazynyň, sungatynyň hem mertebesiniň beýik derejä göterilendigini aýan edýär.

Magtymgulynyň her bir sözünde, pikirinde we goşgy setirlerinde türkmeniň ýürek urgusy – päk ýürekli duýgulary, arzuwlary, edim-gylymlary we beýleki ajaýyplyklary ýatyr. Şolaryň ählisi kalbyň, pähimiň uçursyz gudraty bolup, nesilden-nesle geçip, bize gelip ýetipdir.

Gahryman Arkadagymyzyň: “Magtymguly Pyragy ylmyň, edebiyatyň, dünýä medeniýetiniň özünden öňki gazananlaryny akyly eleginden geçirip, dürdäne eserleri döretdi. Beýik şahyr türkmen şygryýetiniň we türkmen diliniň taryhynda uly özgerişlikleriň başyny başlady. Onuň umumadamzat medeni-ruhy hazynasyna giren şygryrlary bu gün dünýä dilleriniň köpüsünde ýaňlanýar. Magtymguly Pyragynyň danalyga pure-pür şahyranas eserleri türkmeni, türkmen poeziýasyny dünýä tanatdy” [1, 133 s.] diýen dürdäne garaýyşlary türkmen akyldary Magtymguly Pyragynyň dünýä derejesindäki ornuna berlen ýokary bahadyr.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe söz ussadymyz Magtymguly Pyragynyň “Jemşidiň jamyna”

(*) Doç.Dr. Pedagoji İlimleri Kandidatı, Devletmehmet Azadi Türkmen Milli Dünya Dilleri Enstitüsü Rektörü.

deňelýän dürdäne döredijiligi diňe bir Ýakyn hem Orta Gündogaryň gadymy halklaryndan biri bolan şahyrana hem şahandaz türkmen halkynyň baý edebi mirasynyň köp asyrylyk taryhynda aýratyn hadysa bolmak bilen birlikde, ol bütin Gündogaryň uç-gyraksyz giň edebiýat äleminde-de gaýtalanmajak örän uly hadysa boldy.

Türkmen halkynyň nusgawy edebiýatynyň görnükli wekili Magtymguly Pyragy indi üç ýüz ýyla golaý wagt bäri türkmen halkynyň adyny şöhratlandyryp gelýär. Magtymguly diňe türkmen halkynyň däl, eýsem dünýä akyldarlarynyň filosofik garaýyşlaryny, çeper aňny ösdüren, dünýewi durmuşyň ähli meselelerini inçelik bilen şahyrana beýan edýär.

Magtymguly Pyragynyň döredijiligine dünýä alymlary gyzyklanma bildirip, şahyryň sygyrlaryny dünýä dillerine terjime etmekde we onuň eserlerini dünýä jemgyýetçiligine ýetirmekde uly işleri alyp barypdylar. Olardan, Aleksandr Hodzko-Boreýko 1842-nji ýylda Magtymgulyynyň üç sygyryny we ol baradaky gysgaça maglumaty Londonda iňlis dilinde neşir etdiripdir. F.Bakulin 1872-nji ýylda Magtymgulyynyň özi hakynda gysgaça maglumat berip, onuň iki goşgusy rus diline terjime edipdir. Budapeşt uniwersitetiniň professory Arminiy Wamberi 1879-njy ýylda Leýpsik şäherinde Magtymgulyynyň 30 goşgusy dolulygyna we 10 sanysyny bölekleyin nemes dilinde žurnalda çykardypdyr. 1907-nji ýylda N.A.Ostroumow Daşkentde Magtymgulyynyň 50 sany goşgusy arap ýazuwyna esaslanýan elipbiýde türkmen dilinde gazetde çap etdiripdir, şeýle-de, ol 1911-nji ýylda aýratyn kitapça görnüşinde neşir bolupdyr. 1941-nji ýylda Mark Tarlowskiý Magtymgulyynyň liriki goşgularynyň ilkinji rusça ýygındysyny Moskwa çap etdiripdir.

1960-njy ýylda Tatarystanyň kitap neşirýaty tarapyndan Magtymgulyynyň goşgularynyň türkmen dilinden tatar diline terjimesini (176 sah.) çap edip, okyjylar köpçüligine ýaýradýar. Bu kitaba girizilen goşgular Ahmet

Yshak tarapyndan düzülipdir we giriş makalasy ýazylypdyr.

1960-njy ýylda “Edebi Başgyrdystan” žurnalynyň sekizinji sanynda türkmen edebiýatynyň klassygy Magtymguly Pyragynyň dört sany goşgusy, ýagny “Il ýagşy”, “Ata meňzär”, “Birnäçe mysal”, “Bellidir” goşgulary başgyrt dilinde çap edilýär. Goşgulary Henif Kerim we Ýosof Gereý başgyrt diline terjime edipdirler [13].

Magtymgulyynyň eserleri dürli ýyllarda gazak dilinde neşir edilip, okyjylar köpçüligine ýetirilýär. 1959-njy ýylda şahyryň saýlanan eserleri (möhberi 160 sah.) gazak dilinde çap edilýär. Bu işi G. Osmanow, G.Kaýyrbekow gaýtadan terjime edip, beýik akyldaryň doglan gününüň 225 ýyllyk ýubileýine sowgat hökmünde taýýarlapdyrlar we oňa S.Seitowa giriş makalasyny ýazyypdyr. 1968-nji ýylda Alma-Atanyň “Jazuşy” neşirýaty Magtymgulyynyň goşgularynyň gazak dilindäki terjimesini neşir edip, okyjylara ýaýradypdyr. Şahyryň 7 çap kagyздan ybarat “Saýlanan eserleri” 1983-nji ýylda Alma-Atanyň “Jazuşy” neşirýaty tarapyndan gazak dilinde çap edilýär. Saýlanan eserleri gazak diline terjime etmeklik Türkmenistanda ençeme wagtlaý ýaşan we türkmen dilini oňat bilýän Düýsenbek Kantabayewe tabşyrylypdyr. Ol beýik türkmen şahyrynyň gazak dilindäki bu kitabyna ýazan sözbäşsynda türkmen edebiýatynyň klassygy Magtymguly Pyragynyň adynyň Gündogaryň beýik şahyrlary Firdöwsiniň, Sagdynyň, Nyzamynyň, Nowaýynyň hatarynda durýandygyny, onuň ajaýyp sygyrlarynyň dünýä poeziýasynyň oňat nusgalaryna öwürülendigini belleýär.

Gyrgyz şahyry K.Mälikow akyldar Magtymgulyynyň eserlerini uly gyzyklanma okapdyr we beýik şahyryň doglan gününüň 225 ýyllyk ýubileýine taýýarlyk görülýän döwürde şahyrana goşgularynyň birnäçesini asyl nusga boýunça gyrgyz diline terjime edipdir. 1960-njy ýylda Gyrgyzystanyň döwlet neşirýaty Magtymgulyynyň saýlanan goşgulary-

nyň bu ýygındysyny çap edip, gyrgyz okyjylaryna elýeterli edilipdir.

Magtymguly Pyragynyň täjik dilindäki goşgularynyň ilkinji neşiri XX asyryň 50-nji ýyllarynyň ahyrynda, 60-njy ýyllarynyň başlarynda amala aşyrylypdyr. 1959-njy ýylda tanymal täjik şahyry Muhiddin Aminzadanyň terjimesinde Täjigistanyň döwlet neşirýaty tarapyndan çap edilipdir. M.Aminzada Magtymgulynyň 50-den gowrak terjime eden goşgusyňy Täjigistanyň döwürleýin metbugatynda hem çap edip, okyjylar köpçüligine ýetirilipdir. 1983-nji ýylda Täjigistanda Magtymgulynyň üsti dolunan saýlanan eserleri neşir edilipdir.

Türkiýede Magtymguly Pyragynyň saýlanan eserleri, sygyrlar diwany türk diline terjime edilip, okyjylara ýaýradylpdyr. Magtymgulynyň türk diline terjime edilen goşgulary ilkinji gezek 1950-nji ýylda, soňra bolsa üsti doldurylyp, 1963-nji ýylda “Türk diliniň dialektleriniň nusgalary” (“Türk lehjeleri örnekleri”) atly kitapda ýerleşdirilipdir. Bu kitaby professor, doktor Saadat Çagataý çapa taýýarlapdyr. Kitapda Magtymgulynyň 20-ä golaý goşgusy doly ýa-da bölekleyin ýerleşdirilipdir.

Magtymguly Pyragynyň eserleriniň Azerbaýjanda ylmy taýdan esasan, XX asyryň 20-nji ýyllaryndan başlanypdyr. Magtymgulynyň azerbaýjan dilindäki ilkinji goşgular kitaby 1960-njy ýylda “Azerbaýjan” neşirýaty tarapyndan çap edilipdir. Şondan soň beýik akyldaryň azerbaýjan dilindäki goşgulary dürli ýyllarda zygyderli çap edilipdir.

1975-nji ýylda Magtymgulynyň goşgularynyň ýygındysy türkmen alymy, akademik B.A.Garryýewiň we fransuz alymy Ius Baziniň hem-de meşhur türkşynas Pentew Boratowyň bilelikdäki tagallasy netijesinde fransuz okyjylaryna ýetirilipdir.

1995-nji ýylda “Orta Aziýa çöllerinde ýaňlanan aýdymlar” diýlip atlandyrylan kitap Brian Aldiis bilen Yusup Azmun tarapyndan

iňlis diline terjime edipdildir. Kitaba Magtymgulynyň 40 sany goşgusy girizilipdir.

1983-nji ýylda Ukrainada Magtymgulynyň doglan gününüň 250 ýyllyk ýubileýi belenilip geçilip, şol döwürde Ukrainanyň “Литературная Украина” atly gazetinde Magtymgulynyň ömri we döredijiligi barada giňişleýin makala hem-de onuň goşgulary çap edilipdir, şahyryň goşgulary ukrain diline terjime edilipdir.

1983-nji Riganyň “Ziesma” neşirýaty ilkinji gezek türkmen nusgawy şahyry Magtymguly Pyragynyň goşgularyny latyš dilinde çap edip, öz okyjylara ýetiripdir.

XX asyryň 30-njy ýyllaryndan başlap, “Türkmenistan” (M., 1936), “Güneşli Türkmenistan” (Aşgabat, 1939) edebi-çeper almanahyň sahypalarynda hem-de beýleki döwürleýin ýerli neşirlerde Magtymgulynyň aýry-aýry goşgularynyň rusça terjimeleri çap edilýär. XX asyryň 40-njy ýyllary bolsa rus okyjylaryny, şeýle hem beýleki halklaryň rus dilli okyjylaryny Magtymgulynyň döredijilik mirasy bilen tanyşdyrmakda iňňän öndümlü döwür hasaplanypdyr.

1949-njy ýylda Magtymgulynyň “Goşgulary” Leningrada rus dilinde çap edilip, okyjylar köpçüligine ýaýradylýar. Şahyryň “Goşgulary” ýazyjy-terjimeçiler M.Tarlowskiý, A.Tarkowskiý we G.Şengeli tarapyndan terjime edilipdir.

Magtymgulynyň goşgulary bilen rus okyjylaryny mümkingadar giňden tanyşdyrmakda, mälim bolşy ýaly, terjimeçi rus şahyrlary M. Tarlowskiniň, A.Tarkowskiniň, G.Şengeliniň, N.Tihonowyň, S.Lipkiniň, G.Weselkowyň, L.Penkowskiniň tagallasy uludyr.

Magtymgulynyň saýlanan eserleriniň 1960-njy ýyllardaky rus dilindäki neşirinde A. Tarkowskiden, M.Tarlowskiden, G.Şengeliden, Ý.Gordiyenkodan, T.Spendiyarowadan, N.Lebedýewadan, Ý.Neýmandan, A.Kron-

gouzdand, A.Starostinadan, Ý.Waliçden ybarat terjimeçi şahyrlaryň terjimeleri ýerleşdirilipdir.

2011-nji ýylda Moskwanyň çeper edebiyat neşirýaty tarapyndan “Сияние немеркнущих звезд” atly ýygundy çap edilipdir. Ýygundyda türkmen nusgawy şahyrlary Magtymguly Pyragynyň, Döwletnämmet Azadynyň we Nurmuhammet Andalabyň eserleriniň ajaýyp nusgalarynyň rus diline terjimleri ýerleşdirilipdir.

Türkmenistanyň Prezidenti hormatly Gurbanguly Berdimuhamedowyň mübärekgararyna laýyklykda, 2014-nji ýylda Magtymguly Pyragynyň 290 ýyllyk ýubileý toýy halkara derejesinde belenilip geçildi. 2014-nji ýylda akylalaryň doglan gününüň 290 ýyllyk toýunyň çäklerinde şahyryň sygyrlary 20-ä golaý daşary ýurt dillerine, ýagny: iňlis, rus, belarus, ukrain, ispan, hytaý, koreý, urdu, türk, azerbaýjan, özbek, tatar, gazak, ermeni, täjik, arap, ýapon, rumyn, gruzin ýaly dillere terjime edildi. Goşgular dürli dillere terjime edilende şahyryň dünýäniň golýazma hazynalarynda saklanýan 400-e golaý diwanynyň esasynda taýýarlanylýan „Magtymguly. Eserler ýygundy. Sowgatlyk“ atly (Aşgabat, 2012 ý) ýygundy esas edilip alyndy. Daşary ýurtlarda şahyryň eserleriniň tanyşdyryş dabaralary, onuň giň many-mazmunly döredijiligi bilen baglanyşykly halkara ylmy maslahatlar geçirildi.

Türkmenistanyň Prezidentiniň 2021-nji ýylyň 12-nji fewralynda “Gündogaryň beýik akylary we nusgawy şahyry Magtymguly Pyragynyň doglan gününüň 300 ýyllygyny bellemek hakynda” Karary türkmen alymlarynyň we terjimeçileriniň önünde täze wezipeleri goýdy. Nesip bolsa, Magtymguly Pyragynyň ady ýañadan dünýäniň köp dillerinde ýaňlanar.

Magtymgulynyň akylarlyk mirasyny, onuň umumadamzat gymmatlyklaryny nazarlaýan şahyrana döredijiligini, halklaryň mertebesini, ynsap ölçegini sygryýetiň öze-

nine siňdiren akyl hazynasyny dünýä ýaýýan Gahryman Arkadagymyza, Arkadagly Serdarymyza halkymyzyň alkysy çäksizdir. Kalbynda Magtymguly Pyragynyň ruhuny göterýän Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly serdarymyzyň janlarynyň sag, ömürleriniň uzak bolmagyny, il-ýurt bähbitli alyp barýan işleriniň mydama rowaçlyklara beslenmegini tüýs yürekden arzuw edýäris!

Goşmaça

Doganlyk Türkiýe döwletinde Magtymguly bilen baglanyşykly edilen işleriň sanawy.

Bu sanaw degişli aşakdaky ýaly maglumatlary Berdi Saryýewiň (*Berdi Saryýew Klasik Düşüncenin Türkmen Mimarları, Devletmehmet Azadi ve Oğlu Mahtumkulu. İstanbul: Akademik Kitaplar, 2014.*) we Emrah Ýilmazyň (*YILMAZ, Emrah, Mahtumkulu Eserlerinde Metafor, (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2022*) ylmy işlerinden aldyk:

367

A) Kitap-kitabyň bölümi we goralan dissertasiýalar

AKPINAR, Yavuz, “Mahtumkulu”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt: VI, İstanbul 1986, 111-112.

AKPINAR, Yavuz-AĞCA, Ferruh, *Çağdaş Türk Edebiyatları-I*, Anadolu Üniversitesi Yayını, 114-115.

AŞIROV, Annagurban, MUSLU, Ali, *Mahtumkulu Divanı (Mollanefes'in Elyazma Nüsbası)*, Ankara: TİKA Merkez Matbacılık, 2014.

AYTAÇ, Kemal (çev.), *Türk Lehçeleri ve Edebiyatları*, Gündoğan Yayınları, 97-100, Ankara: 1992.

AZMUN, Yusuf, *Mahtum Kulu Divanı ve Dil Hususiyetleri*, (Danışman Prof. Dr.

Muharrem Ergin) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Dili Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1978.

BANARLI, Nihat, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Yayınları, İstanbul, 1971.

Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, X. Cilt, Ankara, 1998.

BİRAY, Himmet, *Mahtumkulu Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

BURAN, Ahmet-ALKAYA, Ercan, *Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I*, Anadolu Üniversitesi Yayını, s. 97-102.

ÇAĞATAY, Saadet, *Türk Lehçeleri Örnekleri (VIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Kadar Yazı Dili)*, Ankara Üniversitesi, DTCF Yayınları, TTK Basımevi, Ankara 1950.

ÇAĞATAY, Saadet, *Türk Lehçeleri Örnekleri I*, 3. Baskı, Ankara, 1977, s. 347-370; II. Ankara 1972, s. 28-39.

DİNÇ, Ahmet; ÇAKIR, Ramazan, *Türkmen Kültürü ve Türkmenlerin Sosyo-İktisadi Düşüncesi*, Ayrikotu Yayınları, İstanbul 2008.

DİNÇER, Ş. Betül, *Türkmen Şairi Mahtumkulu (Şiirleri, Hayatı, Edebî Şahsiyeti)*, 2 Cilt, (Dan. Prof. Dr. Fikret Türkmen), Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1994.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, "Sözün Kanatlarında Uçan Şair: Mahtumkulu", *Makaleler - Dil, Destan, Tarih, Edebiyat* (Haz. Ekrem Arkoğlu), Akçağ Yayınevi, Ankara 2007, s. 623-628.

GÜRSOY, Emine-SAGOL, Gülден, *Türkmen Şiiri Antolojisi* (18. – 19. Yüzyıl), Hoca Ahmet Yesevî Vakfı Yayınları, İstanbul 1995.

GÜZEL, Abdurrahman (Editör), *Mahtumkulu Anı Kitabı*, (Haz.: Ali Duymaz, Berdi Sarıyev, Nergis Biray, Hamiye Duran, Emek Üşenmez, Halil İleriş Kutlu, Emrah Yılmaz), Ankara: TİKA Yayınları, 2014.

GÜZEL, A. vd. *Mahtumkulu Bütün Eserleri*, 2 Cilt, Ankara: TÜRKSOY Yayınları, 2014.

GÜZEL, A. vd. *Mahtumkulu Divanı (Türkiye Türkçesi)*, İstanbul: Akademik Kitaplar, 2014.

Hüseyin Kazım Kadri. *Mahtumkulu Dîvânı ve Yedi Asırlık Türkçe Bir Manzume*, (Şerh ve Tenkit Eden: Şeyh Muhsin Fanî), Kağıtçılık ve Matbaacılık Anonim Şirketi, İstanbul 1924/1930 64 s., 20 x 27,5.

KAHRAMAN, Âlim, "Mahtumkulu", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXVII. cilt, Ankara 2003, s. 393-394.

KARA, Mehmet, *Türkmen Türkçesi ve Türkmen Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*, Akçağ Kitapevi, Ankara 1998.

KARA, Mehmet, "Türkmen Şiiri", *Türk Dünyası Edebiyatları*, MEB Yay., Ankara 1998, s. 549-593.

KARA, Mehmet "Türkmen Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı*, İkinci Baskı, Cilt: 3, Ankara 1992, s. 669-683.

KARA, Mehmet, "Türkmen Türkleri Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı*, 3. Baskı, Cilt: 4, Ankara 1998, s. 159- 178.

"Mahtumkulu", *İslam Ansiklopedisi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, C: 27, Ankara 2003.

"Mahtumkulu (1733-1796) Türkmen Şairi", *Yeni Türk İslam Ansiklopedisi – Örnek Fasikül*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1995.

Mahtumkulu Özel Sayısı Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Dergisi, AÜ TÖMER, Nisan, sayı: 18, Ankara 1998.

“Mahtumkulu”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı: Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. VI, Ankara 2005.

“Mahtumkulu”, *Yeni Türk İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995.

“Mahtumkulu”, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara: AKM Yay., 2006, 6, 184.

KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, (Yay. Haz. Orhan M. Köprülü), Akçağ Yayınları, Ankara 2007.

KÖSE, Nerin, “Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Belli Bir Metne Dayanan Lisansüstü Çalışmalar ve Halk Hikâyeleri Arşivi I”, *Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyum Bildirileri I* (22 - 23 Aralık 1994), Kültür Bakanlığı, Ankara 1994, s. 67-83.

KÜRENOV, Sapar, *Kafkasya Oğuzları veya Türkmenleri (Araştırma) Çovdurlar, İğdirler, Söyüncacılar*, (Çev. Ali DUYMAZ), Ötüken Neşriyat, İstanbul 1997.

NASRATTİNOĞLU, İsmail Ünver, *Görkemli Türkmen Ozanı Mahtumkulu*, Ankara 1990.

ÖZBAY, Ekrem, *Türkistanda Parlayan Bir Yıldız Türkmenistan*, İstanbul 2019.

RAHİMİ DASHLIBOROON, Yakup, *Mahtumkulu'nun Şiir Üslubu*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

SARAY, Mehmet, “Türkmenler”, *İA (MEB İslâm Ansiklopedisi)*, XII/2, 61, İstanbul 1998.

SARAY, Mehmet, *Türkmen Tarihi*, Nesil Yayıncılık, İstanbul 1993.

Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyat Tarihi, Cilt: III, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2003.

SARIYEV, Berdi, *Magtimguli, Sözler Tili Türkmenin, Rububelentlikdir Yolu Türkmenin*, Ankara 2004, s. VII+244.

SARIYEV, Berdi, “Yeni Türkmen Edebiyatı” (Çev. Melek Erdem), *Türkler*, C:19 (Türk Dünyası), Ankara, *Yeni Türkiye Yayınları* 2002, s. 849-859.

SARIYEV, Berdi, *Klasik Düşüncenin Türkmen Mimarları, Devletmehmet Azadi ve Oğlu Mahtumkulu*. İstanbul: Akademik Kitaplar, 2014.

SÖYLEMEZ, Mikail, *Türkmenistan'ın Sosyo-Kültürel Yapısı*, Altın Kalem Yay., İzmir 2009.

TÜRKMEN Fikret, GELDİYEV Gurbandurdi, *Türkmen Şiiri Antolojisi*, TÜRK-SOY, 1995.

YILMAZ, Hayati, *Mahtumkulu Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, (Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2005.

YILMAZ, Emrah, *Mahtumkulu Eserlerinin Deyimler Sözlüğü*, Gazi Kitabevi, Ankara 2016.

YILMAZ, Emrah, *Maxtumqulining Fikr Dunyosi*, Fan Bulog'i, Samarqand, 2022.

YILMAZ, Emrah, *Mahtumkulu Eserlerinde Metafor*, (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2022.

B) *Ylmy makalalar*

AGATABAY, Şahruz, “Mahtumkulu'nun Türkmensahra'daki Mirası”, *MİTAD*, Cilt:9, Sayı: 4 (Aralık) (2012), s. 23-49.

AKAR, Ali, “Ortak Türk Edebiyatının Öncü Kalemleri-II: Mahtumkulu”, *Türk Edebiyatı Dergisi*, 24 (277), Kasım 1996, s. 38-40,

AKENGİN, Yahya, “Mahtumkulu’nu Okudukça”, *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi, Mahtumkulu Özel Sayısı*, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları, sayı: 18, Ankara Nisan 1988, s. 104–107.

AKGÜL, Yusuf, “Hoca Ahmet Yesevî’nin Hazar Ötesi Türkmenlerine Tesiri ve Bu Çerçeve de Bazı Tespitler”, *Bilig*, 8, (Kış), 1999, s. 47-64.

AKSOY Mustafa, “Tarih-Kültür-Edebiyat Bağlamında Mahtumkulu”, *Türk Dünyası Tarih-Kültür Dergisi*, Temmuz, Sayı:295, İstanbul, s. 40- 43.

AMANGULIYEVA, Gözel, “Mahtumkulu’nun Manevî Üstadlarından Birisi: Yesevî Dervişi Hâkim Ata”, *Bilig*, 13/Bahar, 2000, s. 79 – 89.

ANNAGELDİYEV, Recep, “Yunus Emre ve Mahtumkulu”, *Türk Dünyası Gençlerinin Fikir, Kültür ve Sanat Dergisi Mahtumkulu Dîvânı Özel Sayı*, Ankara.

ANNAMUHAMMEDOV, Muhammednazar, “Mahtumkulu’nun Edebî Şahsiyetinde İkinci Tabaka ve Yesevi Düşüncesi”, *Bilig* (Bilim ve Kültür Dergisi), Sayı: 10, s. 81-92, 1999.

ARNAZAROV, Seyitnazar, “Mahtumkulu Firâkî” (1733-1798), *Diyanet Aylık Dergisi*, Sayı 161, s. 11, 2003.

ARNAZAROV, Seyitnazar, “Mahtumkulu’yu Anlamak”, *Kardeş Kalemler*, Nisan, Sayı: 64, Ankara, 2012.

ARTUN, Erman. “Şair Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Sanat, Estetik, Üslup”, *Prof. Dr. Nimetullah Hafız Armağanı*, Kosovo-Piriştine.

AŞIROV, Annakurban, “Mahtumkulu Firakî; Türkmen Halkının Millî Gururu”, *Mİ-TAD*, Cilt: 9, Sayı 4 (Aralık), s. 7-22, 2012.

AŞIROV, Annakurban, “Mahtumkulu’nun El Yazmaları Türkmenlerin Millî

Mirası”, *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi, Mahtumkulu Özel Sayısı*, Sayı:18, Ankara Nisan 1998, s. 72.

AŞİROV, Tahir, “Mahtumkulu’nun Diwanı’nın 1926 Yılındaki Baskısına Eleştiri”, *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 2017, (1) 10-15.

ATA, Aysu, “Mahtumkulu”, *Türkoloji Dergisi* (AÜ DTCE, C. X/1, Ankara, 1992 s. 271-284.

AZMUN, Yusuf, “Büyük Türkmen Şairi Mahtumkulu Pıragı”, *Türk Kültürü*, 29, Ankara 1965, s. 307-309.

AZMUN, Yusuf, “Türkmen Halk Edebiyatı Hakkında”, *Reşit Rahmeti ARAT Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1966, s. 32-84.

AZMUN, Yusuf “Who was Maktum Kulu?”, *Journal of Turkish Studies (JTS)*, C.XIII, Gerhard Doerfer Festschrift, Cambridge, s. 1-14, 1989.

AZMUN, Yusuf, “Türkmen Şairi Magtimgulu ve Onun Eserleri Hakkında Bilinmesi Gereken Konular-1”, *TDK Belleten*, 2012, (1): 85-122.

AZMUN, Yusuf, “Türkmen Şairi Magtimgulu ve Onun Eserleri Hakkında Bilinmesi Gereken Konular-2”, *TDK Belleten*, 2012, (2): 5-28.

BAYSAL, Selahattin, “Türkmenbaşı ve Türk Dünyasının Geleceği”; <http://www.turkmenhost.com/documents/Mahtumkulu/index.html>

BİRAY, Nergis. “Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Ölüm Teması”, *Bengü Bitig Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, (Editör: Bülent Gül), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 101-107.

BİRAY, Nergis, “Yunus Emre ve Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Ölüm Teması”, *Türk*

Yurdu, Ankara Mayıs 2012, Cilt. 32, Sayı: 297, s.81-90,

CANKURT, Hasan, "Mahtumkulu Firâkî'nin Şiirlerinde Muhteva", *Turkish Studies*, Ankara, 2013, s.911-951.

ÇAKIR, R., "Mahtumkulu Firâkî'nin Şiirlerinde Peygamber Sevgisi", *Yağmur-Dil-Kültür Ve Edebiyat Dergisi*, 33. Sayı (Ekim-Kasım-Aralık), 2006.

(<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/detay/33-24.02.2013>)

ÇELİK, Ejder, "Mahtumkulu: Hayatı ve Şair Kimliği", *Türk Dili Dergisi*, Kasım, *Kaşgarlı Mahmut Özel Sayısı*, Ankara, 2008, S: 683, s.471- 473.

ÇINAR, Ali Abbas, "Bazı Türkmen Yazılı ve Sözlü Kaynaklarında Hz. Ali", [http://www.alewiten.com / Edebiyatgenel270104.html](http://www.alewiten.com/Edebiyatgenel270104.html)

ÇONOĞLU, Salim, "Türkmen Edebiyatı: Onsekizinci Yüzyıldan Bağımsızlık Dönemine", *Türkiyat Araştırmaları*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Sayı: 15, Ankara Güz 2011, s. 333-349.

DELİÖMEROĞLU, Yakup, "Mahtumkulu'nun 275. Doğum Yılı için Türkmen-sahra'da", *Kardeş Kalemler*, Ankara Ağustos 2008, s. 49-59, 2008.

DİNÇ, Ahmet, "18.Asır Şair-Mütefekkirlerinden Azadi ve Mahtumkulu'nun Sosyo-Ekonomik Düşünceleri", *Turkish Studies*, Volume 4/, Spring 2009, s. 746-765.

DİNÇ, Ahmet, ÇAKIR, Ramazan, "18. Yüzyıl Şair-Düşünür Mahtumkulu'nun Toplumsal Düzen Eleştirileri ve Edebî Şahsiyeti", *Kirkuk University Journal-Humanity Studies*, vol:5, no:2, s. 1-18, 2010.

DURAN, Hamiye, "Zeki Velidî'nin Mahtumkulu Divanı ve Yedi Asırlık Türkçe Bir Manzume Adlı Eser Tenkidi", Mahtum-

kulu Anı Kitabı, Ankara: TİKA Yayınları, 2014, 67-74.

EKBER, Kadir, "Büyük Türkmen Şairi Mahtumkulu", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (Çeviren: Minara Aliyeva), İzmir 1999, III. Sayı, s. 277- 296.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, "Sözün Kanatlarında Uçan Şair: Mahtumkulu", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*, *Mahtumkulu Özel Sayısı*, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları, sayı: 18, Ankara Nisan 1988, s. 98-103.

ERDEM, Melek, "Mahtumkulu'nun Şiir Dünyasının Anlam Yönü", *MTAD*, Cilt: 9, Sayı 4 (Aralık 2012), s. 72-81.

ERDOĞAN, Kenan, "Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Mahtumkulu Dîvânlarında Hz. Peygamber", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, No: 45, Ankara 2011, s.17-38.

GELDİYEYEV, Gurbandurdı-CAN, Hüdayi, "Mahtumkulu Firâkî Sanatı ve Eserleri", <http://www.hudayican.com/component/content/article/43-turkmen-sair-matumkulu-Firaki-/56-mahtumkulu-Firaki-sanati-ve-eserleri.html> (24.02.2013)

GÖKÇİMEN, Ahmet, "Türkmen Edebiyatında Elifname", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 43, Erzurum 2010 s. 105-120

GÖKÇİMEN, Ahmet, "Sosyalist Dönem Türkmen Romanında Başkahramanın Bağımsızlıkla Sonuçlanan Yolculuğu", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür ve Eğitim Dergisi*, Sayı: 2/1, Erzurum, 2013 s. 181-198, 2013.

GÖKLENOV, Cabbar, "Mahtumkulu Söyler Dili Türkmenin", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*, *Mahtumkulu Özel Sayısı*, Sayı: 18, Ankara, Nisan 1998, s. 267.

GULİYEV, Batur Huday, "Millî Şairimiz Mahtumkulu", *Mahtumkulu Dîvânı Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 10, Ankara 2001, s. 7.

GÜZEL, Abdurrahman, "Yunus Emre ve Mahtumkulu'da Ortak Motifler", *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı* (Haz. Metin ÖZARSLAN, Özkul ÇOBANOĞLU), Ankara 1998, s. 66-81.

GÜZEL, Abdurrahman, "Türk ve Türkmen Edebiyatında Ortak Dil ve Edebî Unsurlar", *Mustafa İsen'e Armağan*, Ankara, 2007, s. 262.

İBADİ, Muhammed Kasım, "Mahtumkulu Pırağı Kimdir?", *Afganistan Türk Gençler Birliği Dergisi*, Sayı: II, <http://ibadi.blogfa.com/post-49.aspx>.

İLKER, Ayşe, "Yunus Emre ve Mahtumkulu'yu Birleştiren Kelimeler", *Uluslar Arası Mahtumkulu Sempozyumu Bildirileri*, 11-16 Mayıs 1998, Aşkabat, Türkmenistan.

372

İVGİN, Hayrettin, "Türkmen Şairi Mahdum Kulu Ferağı ile İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar", *İpek Yolu Uluslar Arası Halk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, KB, Ankara, 1995, s. 285-292.

KARA, Mehmet "Mahtumkulu'nun Şiirlerinde Çağatayca ve Oğuzca Unsurlar", *Bilig Dergisi*, 7. Sayı, Ankara Güz 1998, s. 131-135.

KILIÇ, Emen, Şad Mihr (Çev. Ali TEMİZEL), "Ünlü Türkmen Şairi Mahtumgulu Firâğı", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 15, Konya 2004, s. 79-90.

MAGHAMİNİYA, Muhammed, "Mahdum Kulu Ferağı'nın Hayatı ve Türkmen Edebiyatındaki Yeri", *Mavi Atlas GŞÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, Güz, S. 1, s. 67-76.

MAHDUM, Dr. Abid N., "Mahtumkulu Dîvânına Sonradan İlave Edilmiş Şiirler Hakkında Görüşler ve Konuyla İlgili Bir Ter-

cüme", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:150, İstanbul Haziran, 2004, s. 205-218.

MAHDUM, Dr. Abid N., "Mahtumkulu Ferâğı ve Tasavvuf", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı: 147, İstanbul, Aralık, 2003, s. 205-220.

MAKAL, Tahir Kudsi, "Türkmenlerin Karac'oğlan'ı Mahtumkulu", *V. Milletlerarası Türk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Sektörünü Bildirileri*, II. Cilt, Ankara, 1997.

MERDOV, Aşır, "Mahtumkulu ve Kur'an", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*, *Mahtumkulu Özel Sayısı*, sayı: 18, Ankara, Nisan 1998, s. 149.

MİHR, Eman Kılıç Şad, "Ünlü Türkmen Şairi Mahdumgulu Firâğı", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Konya, 2004, s. 79-90.

MUHAMMET, Nuriyar Çarı, "Millî Şairimiz Mahtumkulu", *Türk Dünyası Gençlerinin Fikir, Kültür ve Sanat Dergisi Mahtumkulu Dîvânı*, Sayı: 5, Ankara, 1997, s. 4.

NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver, "Türkmenistan'ın En Büyük Ozanı Mahtumkulu Ferağı", *Ziya Gökalp (Üç Aylık Kültür Dergisi)*, Cilt: XIII, Sayı: 78, Ankara, Eylül 1995, s. 3-8.

SAĞLIK, G. Selcan, "The Journal of Mahtumkuli Studies". Edited by Christopher Moseley, Volume 2, 2000, Londra, Kasım 2004, 56 s., *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, s.162-165

SARIYEV, Berdi, "Mahtumkulu'nun Bazı Şiirlerinin Yorumları", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatları*, Ankara 1999, s. 34-53.

SARIYEV, Berdi, "Haktan Bade İçen Şairimizin "Dediler" Şiiri Üzerine Bazı Notlar", 1999. <http://www.turkmenhost.com/documents/Berdi/Mahturk2.htm>

SARIYEV, Berdi, "Mahtumkulu'nun Eserlerinde Hazret-i Ali'nin Yeri ve Onun Tipik Özelliği Hakkında", *Karasar Derneği I.*

Uluslararası Alevi Bektaşî Bilgi Şöleni Kitabı, 30.06 – 01.07.2012; Yayına Hazırlayan Ka-
raşar Derneği, Ankara, 2013.

SARIYEV, Berdi, “Türkmen Türkçe-
sinde Fikir Kavramı”, *Modern Türklük Araş-
tırmaları Dergisi*, Ankara, Aralık, 2010, Cilt 7,
Sayı 4, s. 45-56.

SARIYEV, Berdi, “Türkmen Türkçe-
sinde Akıl Kavramı”, *Modern Türklük Araş-
tırmaları Dergisi*, Ankara, Aralık, 2010, Cilt: 7,
Sayı: 4, s. 13-25.

SARIYEV, Berdi “Mahtumkulu’nun
Dil ve Dil Bilimine Dair Görüşlerinin Şiirle-
rine Yansımaları”, *Modern Türklük Araş-
tırmaları Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 4. Ankara, Aralık,
2012, s. 50-71.

SARIYEV, Berdi, “Mahtumkulu Fi-
rakf’nin Şiir Dîvânı Üzerine Bir İnceleme
–Kitaptan Alınmış Birinci Bölüm”. [http://
www.turkmenhost.com/documents/Berdi/
Mahturk1.htm](http://www.turkmenhost.com/documents/Berdi/Mahturk1.htm) (23.02.2013).

SARIYEV, Berdi, “Türkmenlerin Ruhî
Dünyasındaki Mahtumkulu”, [http://www.
turkmenhost.com/documents/Berdi/Mah-
turk3.htm](http://www.turkmenhost.com/documents/Berdi/Mahturk3.htm) (24.02.2013)

SARIYEV, Berdi, “Millî Şâirimiz Mah-
tumkulu, Mahtumkulu’nda Ata-Ene Düşün-
cesi”, *Türk Dünyası Gençlerinin Fikir, Kültür
ve Sanat Dergisi Mahtumkulu Dîvânı*, S: 9,
Ankara, 2000.

SARIYEV, Berdi, “Mahtumkulu’da
Gönül Kavramı”, *Klasik Düşüncenin Türk-
men Mimarları, Devletmehmet Azadi ve
Oğlu Mahtumkulu*. İstanbul: Akademik Ki-
tâplar, 2014.

SARIYEV, Berdi, “Mahtumkulu’da
Söz Kavramı”, *Klasik Düşüncenin Türkmen
Mimarları, Devletmehmet Azadi ve Oğlu
Mahtumkulu*. İstanbul: Akademik Kitaplar,
2014.

SİS, Nesrin, “Mahtumkulu’nun Şiir-
lerinde Tasviri Fiiller Üzerine Bir İnceleme”,
Türk Dünyası İncelemeler Dergisi, 6 (1), İzmir,
2006, s. 221-227.

SÖYLEMEZ, Mikail, “Mahtumku-
lu’nun Eğitim Görüşü”, *Felsefe Dünyası Der-
gisi*, S. 35, Ankara, 2002, s. 102, 2002.

SÖYLEMEZ, Mikail “Mahtumku-
lu’nun Dîvânında İnsanın Psikolojik Yapısı”,
*Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakül-
tesi Dergisi*, Sayı: 17, Diyarbakır 2011, s. 146-
153.

ŞAHİN, G. Selcen Sağlık, “Mahtum-
kulu Dîvân’ında Karşıtlıklar”, *Çağdaş Türk-
lük Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara Üni-
versitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi,
(5-7 Mayıs 2003), (Yayınlanmamış Tebliğ),
Ankara, 2003.

ŞAHİN, G.. Selcen Sağlık, “The Jour-
nal of Mahtumkuli Studies” (Tanıtma), *Mo-
dern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: I,
Sayı: 1, Ankara, 2004. s. 162-165.

ŞAMIYEVA, G. (Akt. Hüseyin Yıl-
dırım) “Dağlar Mahtumkulu’nun Şiir Dün-
yasında Güzellik Kaynağıdır”, *21. Yüzyılda
Eğitim ve Toplum*, Cilt: 1, Sayı: 3, Ankara Kış,
2012, s. 27-30.

TEBEGENOV, Temirhan Sakaulı,
“Mahtumkulu ve Kazak Şiiri”, *Modern Türk-
lük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, An-
kara Mart 2013, s. 133-139.

TEMİZKAN, Mehmet, “On Sekizinci
Yüzyılın Şartları İçinde Mahtumkulu”, *Türk
Dünyası İncelemeleri Dergisi*, İzmir 2010, Cilt:
10, Sayı: 1, s. 173-184.

[TOGAN], Ahmet Zeki Velidî, “Mah-
tumkulu Dîvânı ve Yedi Asırlık Türkçe Bir
Manzume”, (Çeviren: Doç. Dr. Hamiye Du-
ran), *Türkiyat Mecmuası*, II, İstanbul 1928 s.
465-474.

[TOGAN], Ahmed Zeki Velidî, "Harezmi'de Yazılmış Eski Türkçe Eserler", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul 1928, C. 2, s. 316.

[TOGAN], Ahmed Zeki (1913), "Mahtumkulu", *Şura Mecmuası*, Oranburg S. 16-17.

TOYLIYEV, Pena, "Mahtumkulu Firâkî ve Türkmen Edebiyatındaki Yeri (1733-1813)", *Yaş Türkistan Fikir ve Kültür Dergisi*, Sayı: 3, İstanbul Temmuz 2011, s. 108-112,

TÜRKMEN, Fikret, "Mahtumkulu ve Tasavvuf Anlayışı", Ege Üniversitesi, *Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası İncelemeleri*, Sayı: I, İzmir 1996, s. 9-25.

TÜRKMEN, Fikret, "Türkmen Edebî Geleneğinde Yunus Emre, Karacaoğlan, Mahtumkulu Çizgisi", *Millî Folklor*, Ankara, 2009, 21 (84), s. 18-22.

374

"Türkmence", Türk Ansiklopedisi.

YILDIZ, Naciye, "Mahtumkulu Nasıl Tapşırıldı?", Uluslararası Türkmen Şairi Mahtumkulu Firâkî Sempozyumu Bildiri Kitabı, Ankara: Başkent Üniversitesi, 2015, 22-30.

YILMAZ, Hayati, "Mahtum Kulu ve Türkmen Birliği", *Kök Araştırmalar*, VII/2 (Güz), Ankara 2005, s. 39-53.

YILMAZ, Hayati, "Mahtum Kulu'nun Dîvânının Nüshaları ve Türkmenbaşı Millî El Yazmaları Enstitüsü 400-E Numarada Kayıtlı "A Nüshası"nda Bulunmayan Şiirleri", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Ankara 2006, Cilt: 3, Sayı: 2, s. 86-156.

YILMAZ, Hayati, "Mahtum Kulu'nun Hayatı, Edebî Kişiliği ve Şiirlerinden Örnekler" *Bilge*, Ankara 2007, 13 (50), s. 108-114.

YILMAZ, İ., "Türk Dünyasında-Mahtumkulu", *Kardelen Dergisi*, Bilecik, 2008, Sayı: 56.

YILMAZ, Emrah, "Mahtumkulu Firâkî'de Söz Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme", *Mahtumkulu Anı Kitabı*, TİKA Yayınları, 2014, s. 377-383.

YILMAZ, Emrah, "Mahtumkulu'nun Organ Adıyla Kurulmuş Bazı Deyimleri Üzerine", *Filologyaning Dolzarb Masalalari*, Fargona/O'zbekiston, 2018, s. 118-126.

YILMAZ, Emrah, "Dede Korkut'a Âşık, Mahtumkulu'ya Meftun İki Kahramanın Yolculuğu", *Türk Dili*, 2021, Haziran sayısı, 58-65.

YILMAZ, Emrah, "Mahtumkulu Firâkî ve Abdulla Oripov Şiirlerinde Metaforik Transferler", *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, 2022, 9 (2), s. 99-111.

YILMAZ, Emrah, "Mahtumkulu Firâkî'nin Devonidagi Frazologizmlarining Leksikologik Xususiyatlari", *So'z San'ati Xalqaro Jurnalı*, Toshkent-2022, (2), s. 184-190.

YILMAZ, Emrah, "Mahtumkulu Firâkî'nin Devonidagi Frazologizmlarining Semantik Xususiyatlari", *SamDU Ilmiy Axboratnoma*, Samarqand-2022, 2 (132), s. 49-54.

ZEYBEK, Namık Kemal, "Rüyası Bayraklaşan Şair", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi Mahtumkulu Özel Sayısı*, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları, Sayı: 18, Ankara, Nisan 1988, s. 96-97.

Edebiyat

1. Gurbanguly Berdimuhamedow. Ösüşii täze belentliklerine tarap. Saýlanan eserler. 2-nji tom. –Aşgabat, 2009.

2. Baýmyradow A. Türkmeniň beýik ogly gajak halkynyň arasynda. Kitapda: Magtymguly-250. –Aşg., 1989.

3. Бертельс Е.Э. Изучение истории классической литературы в Советском Союзе. – Kitapda: Махтумкули (Сб.статей о жизни и творчестве поэта). – Ашх., 1960.

4. Бертельс Е.Э. Махтумкули. – М., 1948.

5. Hasan Sadigi. "Mahdumgulu. Goşgulari", "Maarif ve Medeniyet" dergisi. – Baki, 1927.
6. Каррыев Б. А. Предисловие "Слово о Махтумкули". Махтумкули. Избранное. – Ашх., 1960.
7. Каррыев Б. А. Слово о Махтумкули. – В книге: Избранное. – Ашх., 1979.
8. Каррыев Б. А. Слово о Махтумкули. Махтумкули. Избранное. – Ашх., 1974.
9. Kurambaýew K. Magtymgulynyň şygugýeti Özbegistanda. – Т.: Fan, 1984.
10. Махтумкули. Стихотворения. – Л., 1949.
11. Махтумкули (Фраги). Избранные стихотворения. Л.-М., 1948.
12. Рокпельнис Ф.Я. Махтумкули. Юбилейный сборник, посвященный 225-летию со дня рождения великого поэта. – Ашх., 1961.
13. "Sowet Türkmenistany" gazeti, 1960, 23 okt.
14. Ташлиев Ш. Слава и гордость туркменской литературы. Юбилейный сборник, посвященный 225-летию со дня рождения великого туркменского поэта. – Ашх., 1961.
15. Ulrich M. Magtymguly wengriýada. Kitapda: Magtymguly -250. – Aşg., 1989.
16. Vamberi A. Die Sprache der Turkomenen und der Diwan Mahdumkulis – Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft. B/d. 33. Leipsig, 1979.
17. Zaki Nury. Uly mekdep. Sowet Türkmenistany, 1960, 26 noýabr.
18. Зимин Л.А. Библиография. Издания местные (с 10 окт. 1910 г. по 28 февраля 1911 г.). Средняя Азия, 19, кн.2.